

**Συμπεράσματα του 2ου Πανελλήνιου Συνεδρίου
Νεοελληνικής Λογοτεχνίας με θέμα:
«Η Θεσσαλία του Μ. Καραγάτση»**

Το 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο Νεοελληνικής Λογοτεχνίας με θέμα: «Η Θεσσαλία του Μ. Καραγάτση» πραγματοποιήθηκε στη Λάρισα και στη Ραψάνη με επιτυχία. Οι εισηγητές, εννιά τον αριθμό, αναφέρθηκαν σε θέματα της Θεσσαλικής τοπιογραφίας και της ανθρωπογεωγραφίας, κατέδειξαν τον ενεργό ρόλο του φυσικού περιβάλλοντος στην εξέλιξη της υπόθεσης ενός λογοτεχνικού έργου, ανέδειξαν τα λαογραφικά και άλλα στοιχεία που χαρακτηρίζουν οικισμούς του Θεσσαλικού κάμπου, ακόμη επισήμαναν την κοινωνική ανισότητα και τον οίκτο για την ανθρώπινη δυστυχία, χαρακτηριστικά στοιχεία της Θεσσαλίας της εποχής του Καραγάτση.

Ειδικότερα:

- **Ο Γιώργος Κεχαγιόγλου** προσπάθησε να εξετάσει τις καθαυτό ρεαλιστικές αποτυπώσεις της Θεσσαλικής «ηθογραφίας» και ανθρωπογεωγραφίας, να διερευνήσει την προέλευση των στερεότυπων στο έργο του Καραγάτση σε σχέση πάντα με τις μεταγενέστερες μυθοποιήσεις (της λογοτεχνικής ή φιλοσοφικής κριτικής) για να καταλήξει, ότι ο συγγραφέας τελικά ισορροπεί ανάμεσα στις δύο αντίρροπες αυτές τάσεις.

- **Η Γεωργία Χαριτίδου** κατηγοριοποιεί τους γυναικείους τύπους στο «Γιούγκερμαν» (γυναίκες της υψηλής κοινωνίας που παρεκτρέπονται, γυναίκες αντικείμενα πόθου, γυναίκες κοινές αλλά γυναίκες καλές και αγνές). Ο συγγραφέας περιγράφει με κάθε λεπτομέρεια τους τύπους αυτούς και καταγράφει τις επιθυμίες και τις ενδόμυχες σκέψεις. Οι περισσότερες από αυτές τονώνουν τον ανδρισμό των ηρώων. Τελικά ο Καραγάτσης, αν και πρωτοπόρος, δεν έκανε την υπέρβαση και δεν προχώρησε σε σχέση με την εποχή του. Η ισότητα των γυναικών και ανδρών δεν επιτεύχθηκε.

- **Η Ζωή Κατσιαμπούρα** επιχείρησε να διερευνήσει τη φύση του κακού στην Καραγατσική Θεσσαλία. Εξετάζοντας κυρίως τα κείμενα «Μπουρίνι», «Ο Συνταγματάρχης Λιάπκιν», «Μπουχούνστα», διατυπώνει ότι το ίδιο το Θεσσαλικό τοπίο παραπέμπει στο κακό, καθώς ταυτίζεται τελικά με τους ανθρώπους. Στο διήγημα «Μπουρίνι» π.χ. προηγείται το μπουρίνι ως φυσικό φαινόμενο καταστροφής για να ακολουθήσει το ανθρώπινο δράμα. Σε κάθε περίπτωση όμως, ο Καραγάτσης φροντίζει απέναντι στο «κακό» να τοποθετήσει και το «καλό» ως αντίβαρο ισορροπίας.

- **Ο Βασίλης Λαλιώτης** προσπάθησε να επαληθεύσει τους τόπους δράσης στο έργο «Συνταγματάρχης Λιάπκιν». Με κέντρο τη Γεωργική Σχολή ο Καραγάτσης διαγράφει την εικόνα της Λάρισας και των περιχώρων της. Μέσα από την ανάγνωση του κειμένου επιχειρείται η καταγραφή αυτής της εικόνας,

όπως την είδε ο συγγραφέας σε σύγκριση πάντα με την εικόνα κάποιου που σήμερα την επισκέπτεται.

- **Ο Δημήτρης Καννελόπουλος** στην εισήγησή μου εξετάζει τα στοιχεία του λαϊκού πολιτισμού της Θεσσαλίας στο «Συνταγματάρχη Λιάπκιν» του Καραγάτση και στο «Ζητιάνο» του Καρκαβίτσα. Μέσα από τα κείμενα των δύο αυτών συγγραφέων αναδεικνύεται πλειάδα λαογραφικών στοιχείων, ενώ παράλληλα προβάλλονται εικόνες και κοινωνικά στερεότυπα που χαρακτηρίζουν οικισμούς του Θεσσαλικού κάμπου λίγο μετά την απελευθέρωση της Θεσσαλίας.

- **Ο Σωτήρης Παστάκας** ως ψυχίατρος αναφέρθηκε στην κατάχρηση των οινοπνευματωδών (του τσίπουρου) στο «Συνταγματάρχη Λιάπκιν». Ο εισηγητής μίλησε για τη χρήση του ποτού που έγινε στο τέλος κατάχρηση και οδήγησε σταδιακά στη νέκρωση του μυελού του ήρωα και στο θάνατο. Ο εισηγητής αποκαλεί το ποτό «ο συνταγματάρχης θάνατος».

- **Η Παναγιώτα Χατζηγεωργίου** προσπάθησε να δείξει πώς ο εξωτερικός χώρος δράσης στο «Συνταγματάρχη Λιάπκιν», εν προκειμένω το θεσσαλικό τοπίο αστικό και αγροτικό, ή πώς η περιγραφή ενός εσωτερικού χώρου, διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην εξέλιξη της υπόθεσης ή στην απόδοση ατμόσφαιρας στην ιστορία. Το αγροτικό τοπίο είναι σκληρό, ο αέρας, η ζέστη, το χώμα, η λάσπη, όλα παραπέμπουν σε μια πανάθλια ζωή. Μόνο η άνοιξη αλλάζει το τοπίο. Το εσωτερικό στοιχείο πηγάζει από τα πουλιά, τα δέντρα, το ασημένιο ποτάμι, χώρο έρωτα και θανάτου.

- **Ο Αναστάσιος Στέφος** αναφέρθηκε στη φύση, στους ανθρώπους και στους χώρους δράσης στο «Μεγάλο Συναξάρι» του Μ. Καραγάτση. Πρόκειται για επτά ετερόθεμα διηγήματα που διαδραματίζονται σε επτά χρόνους και τόπους, κυρίως στο θεσσαλικό κάμπο, με κεντρικό άξονα την ανθρώπινη, δυστυχία και εξαθλίωση. Οι επτά διαφορετικές ιστορίες αποκαλύπτουν τις πτυχές της πολύμορφης γραφίδας του πεζογράφου: νατουραλιστική γραφή, αφηγηματική ικανότητα ψυχογραφική διαγραφή των προσώπων, λυρική διάθεση, εξάισια περιγραφή της φύσης.

- **Η Νένα Κοκκινάκη** αναφέρθηκε στο Μ. Καραγάτση ως ιστορικό. Με την έκδοση το 1952 του πρώτου τόμου της «ιστορίας των Ελλήνων», ο Καραγάτσης με πλήρη συνείδηση ότι δεν είναι ο ίδιος ιστορικός, αντιμετωπίζει ωστόσο συνειδητά ερευνητικές αρχές ζωής και εκτιμά καταστάσεις, γεγονότα και πρόσωπα, κρατώντας ο ίδιος την ευθύνη μιας ετυμηγορίας που αγγίζει περισσότερο την προσωπική και λιγότερο την ιστορική αλήθεια.

Προηγήθηκε βέβαια η μυθιστορηματική τριλογία «Ο κόσμος που πεθαίνει», όπου απομυθοποιείται ο ηρωισμός του πολέμου και προβάλλεται σαρκαστικά ο ιλιγγιώδης στρόβιλος που παρασύρει στη δίνη του πολεμιστές και λαό.